

DEJINY ARCHITEKTÚRY A NÁBYTKU

5. Prednáška

Vypracovala: Ing. Michaela Kozmášová

Umenie 20. storočia

Umenie 20. storočia môžeme rozdeliť na tri obdobia:

- **1900 – 1914** (pred 1. svetovou vojnou) - **MODERNA**
- **1919 – 1939** (medzivojnové obdobie)
- **1945 – 1999** (po 2. svetovej vojne) - **POSTMODERNA**

Internacionálna moderna

- Secesné krivky sa nahrádzajú geometrickými obrazcami, priamkami
- Centrami umenia na počiatku 20. storočia sa stali: Nemecko, Holandsko a Rusko
- **Filozofia tvorby:**
 - Od dekorácie k racionálnemu riešeniu funkčných požiadaviek kladených na architektúru
 - Individuálna sloboda umelca v tvorbe
 - Postupná štandardizácia a typizácia produktov

Internacionálna moderna

Novovzniknuté prúdy:

- ❑ Kubizmus (1910 – 1914)
- ❑ De Stijl (1917 – 1931)
- ❑ Purizmus (1918)
- ❑ Dekorativizmus, formalizmus, expresionizmus
- ❑ Bauhaus (1919 – 1933)
- ❑ Funkcionalizmus (10. až 50. roky 20. storočia)
- ❑ Konštruktivizmus (1917 – 1932)
- ❑ Art Déco (1920 – 1939)

Kubizmus

- Sformoval sa okolo r. **1910**, bol násilne ukončený 1. svetovou vojnou (trval 4 roky)
- Oproti secesnému dekorativizmu zdôrazňuje **racionálne princípy tvorby**
- Tvaroslovie architektúry a dizajnu bolo odvodené z kubistického maliarstva a sochárstva
- Stal sa **národným architektonickým slohom** 1. Československej republiky

Kubizmus - architektúra

- Pomenovanie získal od slova „kubus“ (kocka)
- Vychádza z princípu, že základným tvarom je kocka – od toho sa odvodzujú tvary diel komponované v geometrických častiach
- Tvary sú odvodené z ihlanov, kociek a hranolov s kompozíciami šikmých striech
- Vznikajú nové tvary okien a dverí, napr. šesťuholníkové
- Kubizmus sa delí na kryštalicý (hranaté tvary) a tzv. rondokubizmus (okrúhle tvary)

Kubizmus - architektúra

- V 1. ČSR mal kubizmus za cieľ vyjadriť rozvíjajúcu sa dynamiku nového štátu
 - Je formovaný do jednoduchých tvarov
 - Na prvé miesto kladie abstrakciu, nie funkčnosť
-
- **Architekti:**
 - Josef Gočár
 - Josef Chochol
 - Pavel Janák
 - Vlastislav Hofman

Kubizmus - architektúra

Praha, dom postavený v
kubistickom štýle

Kubizmus - architektúra

Dom u Černé matky,
Praha
(**Josef Gočár**)

Kubizmus - architektúra

Kubistická vila na Vyšehrade, Praha (**Josef Chochol**)

Kubizmus - architektúra

Vilová čtvrť, Praha (**Josef Gočár**)

Kubizmus - architektúra

Kubistický vodojem v
Tatranskej Lomnici

Kubizmus - interiér

Pohl'ad na kubistický interiér

Interiér v štýle kubizmu je racionálny a nevtieravý

Kubizmus - nábytok

Stolička (**Vlastislav Hofman**)

Stolička (**Pavel Janák**)

Kubizmus - nábytok

Josef Gočár: Stôl, r. 1914

Skriňa

Kubizmus - nábytok

Pohovka a kreslo (**Josef Gočár**)

Kubizmus – dekoratívne predmety

Dóza v tvare kryštálu (**Pavel Janák**)

Hodinky (**Josef Gočár**)

Hnutie De Stijl

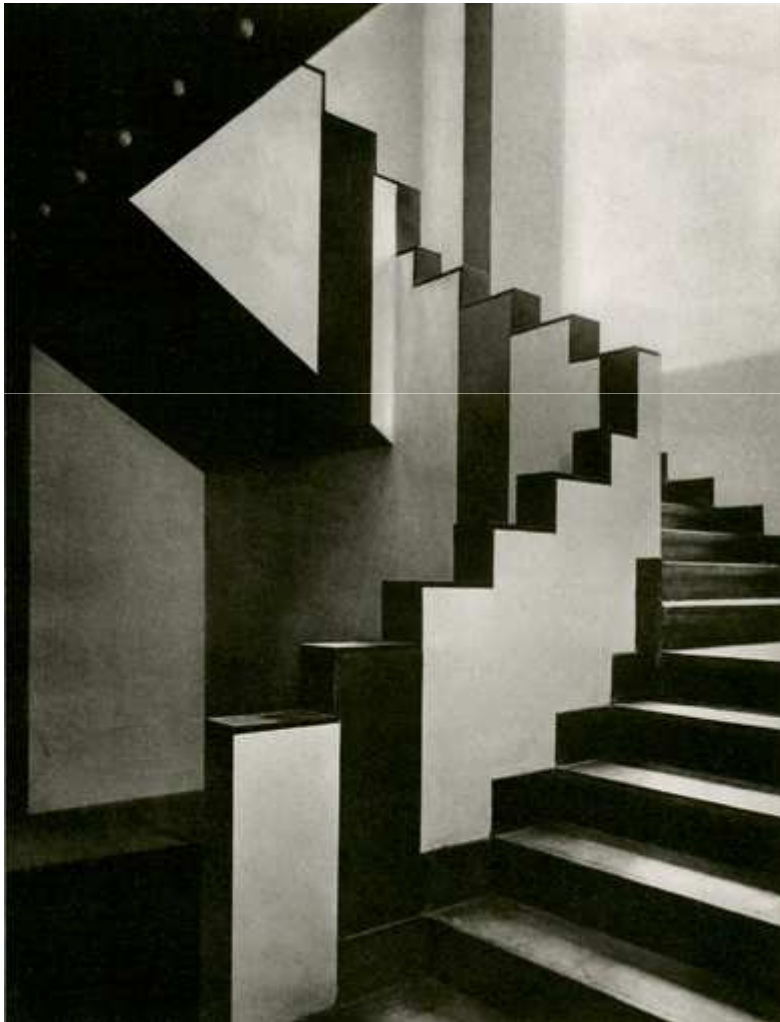
- 1917 – 1931, Holandsko
- Hnutie založil Theo van Doesburg
- Predstavitelia: **P. Mondrian, G. Rietveld, El Lisickij**
- Umelecká fiziofia, ktorá vytvorila základ tohto diela, je známa ako **neoplasticizmus**
- Hnutie bolo silne **ovplyvnené kubizmom**
- Úsilie skupiny De Stijl čerpá **podnety z matematiky a hudby**
- V diele skupiny De Stijl **krása spočíva v čistote**

Hnutie De Stijl

□ Znaky tvorby:

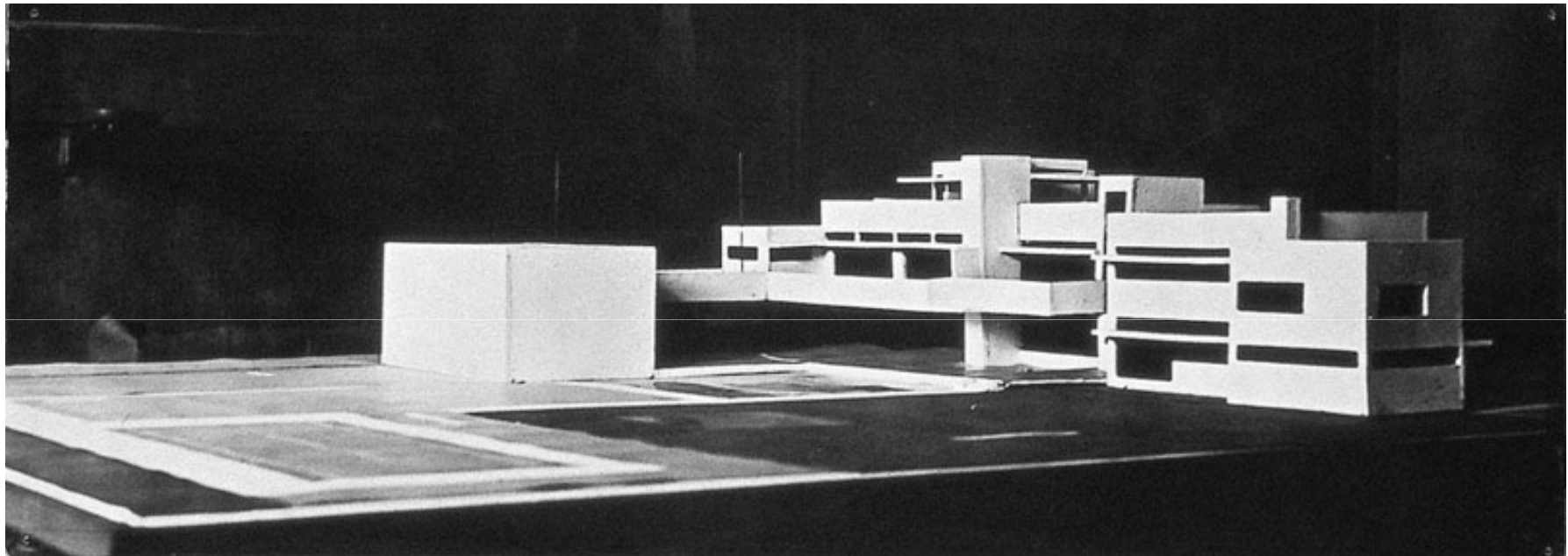
- čistota a odmietanie dekoratívnych ornamentov
- odmietanie reprodukovania prírody
- jednoduché stále sa opakujúce prvky
- dosahovanie čistej abstrakcie a univerzálnosti
- kompozície zjednodušené na vodorovný a zvislý smer
- používanie základných farieb s čiernou a bielou
- používali prvky – priamka, pravý uhol, 3 farby (modrá, žltá, červená)

Hnutie De Stijl - architektúra

Schodisko
(Theo van Doesburg)

Hnutie De Stijl - architektúra

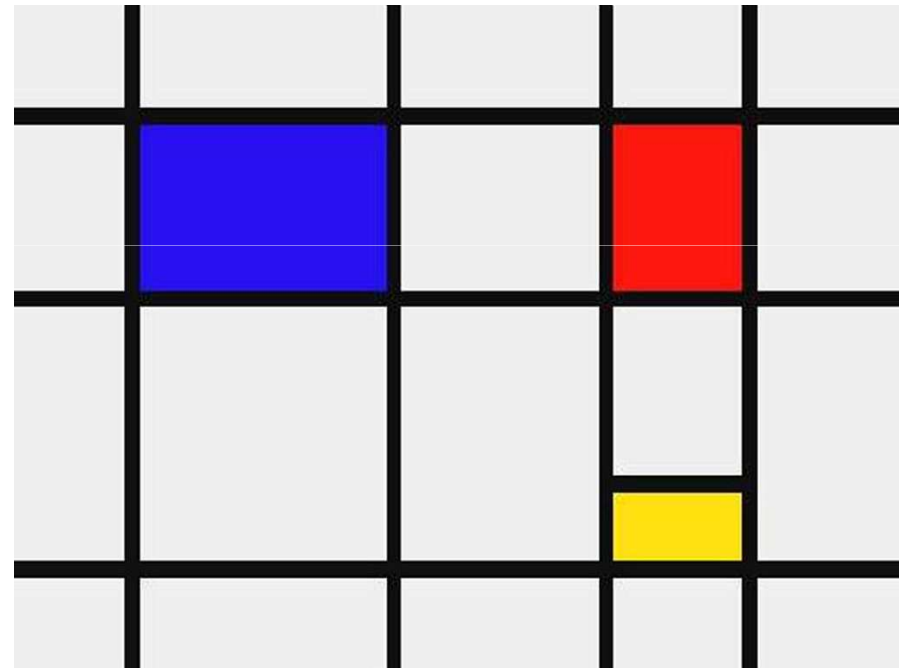

Model stavby Hotel Particulier, 1923
(**Theo van Doesburg**)

Hnutie De Stijl

Piet Mondrian

Bol významným predstaviteľom avantgardnej umeleckej skupiny De Stijl. Vyvinul nereprezentatívnu formu, ktorú nazval **neoplasticizmus**. Túto formu tvorila mriežka z vertikálnych a horizontálnych čiernych čiar s použitím troch základných farieb (modrá, červená a žltá).

Hnutie De Stijl - architektúra

Schroder House Utrecht, Holandsko (**Gerrit Rietveld, 1924**)

Hnutie De Stijl - architektúra

Interiér domu Schroder House Utrecht (**Rietveld**)

Dispozície sú voľné, interiér a exteriér sa prelínajú (De Stijl)

Zhmotnenie abstrakcie Mondriana v architektúre bytového domu pri ružinovskom jazere Rohlík, Bratislava
(architekti Andrej Alexy a Andrea Klimková)

Hnutie De Stijl - nábytok

Červeno-modrá stolička
(**Gerrit Thomas Rietveld**)

*Je umeleckým dielom aj
úžitkovým predmetom,
autor pomocou nej
manifestuje hlavné
myšlienky hnutia De Stijl.
„Kostra zbavená
prebytočnej hmoty“.*

Hnutie De Stijl - nábytok

Stolička, Stoliček pre Shroder House (**Geritt T. Rietveld**)

Purizmus

- Vychádzal z kubizmu
- Bol vyvinutý **Le Corbusierom** v roku 1918
- Purizmus zdôrazňuje objem objektov
- Objekty sú tvorené základnými výraznými formami bez komplikovaného detailu
- Vyznačuje sa jednoduchosťou
- Neaplikuje sa dekor
- Filozofia: „**Všetko, čo nemá funkciu, je zbytočné**“

Purizmus – Le Corbusier

- Vlastné meno **Edouard Jeanneret** (1887 – 1965)
 - Francúzsky architekt švajčiarskeho pôvodu
 - Zakladateľ purizmu a funkcionalizmu
 - Bol urbanistom, maliarom, sochárom, spisovateľom, architektom, dizajnérom
 - Jeho články o architektúre sú zhrnuté v knihe *Vers une architecture*
 - V knihe vyzdvihuje krásu racionálne riešených konštrukcií, čistotu povrchu stavby, primárnych foriem
- „Architektúra je umením, lebo presahuje hranice
úžitkovosti“**

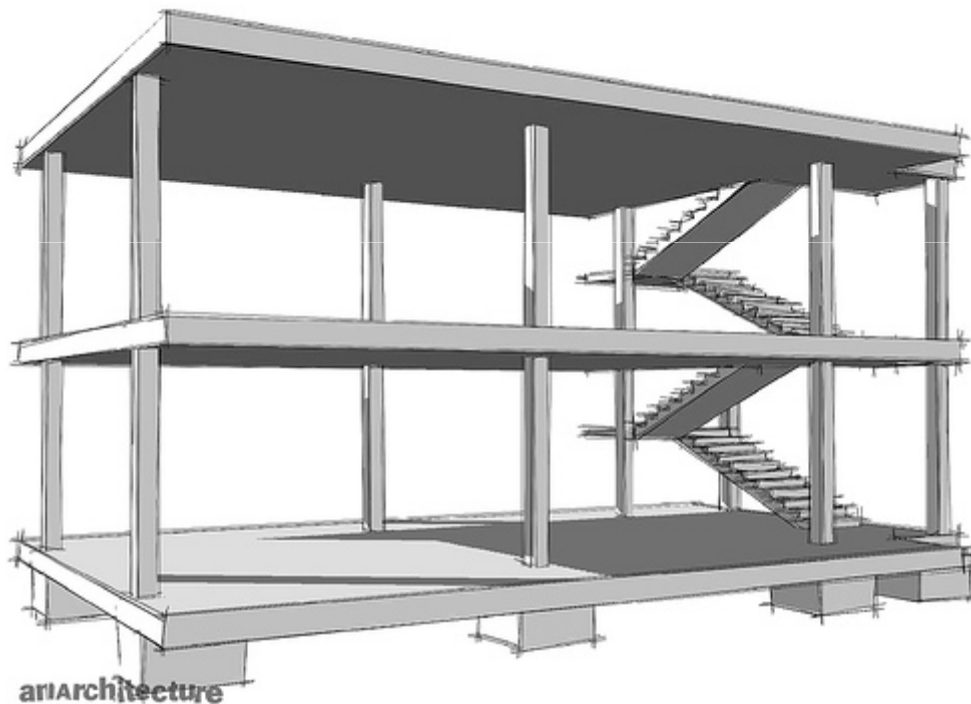
Purizmus – Le Corbusier

V roku 1927 skoncipoval 5 princípov modernej architektúry:

- 1. **domy na stĺpoch** – pilotoch (pod domom rastie záhrada)
- 2. **záhrada na streche**
- 3. **vol'ný pôdorys** (ponuka variability, použitie nenosných priečok)
- 4. **horizontálne okná** (cez celú šírku priečelia vďaka železobetónovej konštrukcii)
- 5. **vol'né priečelie** (bez nosných konštrukčných prvkov)

Jeho tvorba presahuje do obdobia Bauhausu a funkcionalizmu

Purizmus – Le Corbusier

Dom-Ino (1914)

*Prvý projekt Le
Corbusiera
zoskupenia domov
Dom-Ina,
usporiadanie
opakovaného
modulu domu*

Purizmus – Le Corbusier

Dom Citrohan (1920 – 1922) *V tomto dome sa definuje Le Corbusierova hlavná koncepcia „dom je stroj na bývanie“*

Purizmus – Le Corbusier

Plan Voisin (1925)

Časť jeho tvorby sa venovala urbanizmu. Prišiel na verejnosť s projektom „ideálneho miliónového mesta“.

Ďalšie prúdy moderny

□ Expresionizmus:

Obohacuje vtedajšie tvary nábytku rôznym dekórom, ktorý nesúvisel s funkciou nábytku a väčšinou ani s dobou, v ktorej vznikol. Boli to snahy o modernizáciu nábytku výraznými výtvarnými prostriedkami. Jeho hlavným cieľom je vyjadriť vlastné zážitky a vlastné pocity bez ohľadu na akékoľvek konvencie.

Ďalšie prúdy moderny

□ Dekorativizmus:

Vznikol ako opak purizmu. Výrobky mohli byť len vtedy dobré, keď boli náležite zdobené. Pre dekor sa mohli obetovať aj mnohé často veľmi potrebné funkcie výrobku.

Ďalšie prúdy moderny

□ Formalizmus:

Formalizmus povýšil formu na jediné, čo určuje krásu – kvalitu produktov. Kvôli tvaru je nutné obetovať všetko, napríklad dobrú funkčnosť, správnosť aplikovaných konštrukcií a podobne.